

**КОНРАД ФИАЛКОВСКИ
ПРЕДИ ДА ПОЛЕТЯТ КЪМ
ЗВЕЗДИТЕ**

Превод от полски: [Неизвестен], 1966

chitanka.info

Институтът беше разположен уединено сред големи стари борове. Белият път, по който пристигнах от летището стигаше до голяма двукрила врата, обикновена желязна врата. Аз потърсих с очи вратичка, но нямаше. Само до портала на стената се виждаше малък сив екран, а под него белият клавиш на видеофона. Натиснах го. Отговори ми автомат:

— Институт за подгранични връзки. С кого да те свържа?

— С професор Кедрок... Аз съм негов асистент.

— Твоята фамилия?

— Варт. Кер Варт.

— Влез. Професорът ще се срещне с тебе по-късно.

Аз отместих поглед от екрана. Врата нямаше. Така значи, това е само силово поле, имитиращо старинна врата... Бях изминал няколко десетки крачки към зданието, когато вятърът стихна за миг, боровете престанаха да шумят и на мене ми се стори, че чувам заглушено викане на човешки гласове. Аз погледнах натам, където далеч настрани от главното здание, имаше малък кръгъл павилион. Но ето отново подухна вятър, блъсна короните на боровете и аз чувах отново само техния шум. И все пак бях уверен, че там ставаше нещо. За минута се поколебах, след това тръгнах към павилиона по тясната пътека, отъпкана в тревата. Да, сега аз чувах ясно:

— Двадесет и шест градуса и четиринадесет минути, двадесет и осем градуса и пет минути — бучеше бас, който изреждаше ъглови величини.

— Стой! — неочаквано извика някой до мене.

Аз се обърнах. Това беше андроиден автомат.

Той стоеше зад стъблото на един бор и затова не го бях забелязал. Реших да го отмина, без да му отговарям.

— Стой! — повтори той. — Професор Кедрок забранява да се влиза тук.

— Но аз... Аз съм негов асистент.

Погледнах към павилиона и тръгнах към института направо през тревата между боровете. Както винаги в края на лятото тревата беше жълта и суха. Аз гледах зданието на института. В черните му стени се отразяваха небето и боровете. Неочаквано се препънах, настъпвайки нещо, което се измъкваше изпод краката ми.

— Ако „ n “ е първото число, то всяко некратно число на „ n “, повдигнато на степен „ $n-1$ “, при деление на „ n “ дава остатък единица. — Това говореше лежащият на тревата малък автомат, приличащ на сплескано кълбо. Аз бях току-що настъпил един от неговите крайници.

— Стани! — заповядах аз, като се наклоних над него.

Той забърбори странно, но не се помръдна. „Изглежда са нарушени свръзките“ — помислих аз. Едва сега забелязах разрез в неговата броня, през който се виждаха блестящите кристали на вътрешните системи. Това беше много загадъчно. Разрезът беше направен от работните крайници на някакъв друг автомат. Аз помислих, че може би ще успея да узная нещо от малкия, ако нарушението на свръзките му не е много голямо.

— Как се казваш? — Аз се наклоних, за да разгледам по-добре повредата.

Тогава той замахна към мене и ако не бях отскочил, сигурно щеше да разбие приемника, който беше прикрепен към костюма ми на рамото. Това, което направи този автомат, беше съвсем невероятно. Той нападна човек!

— Андроид! — извиках аз и повторих още един път. — Андроид! — макар че вече чувах неговото трополене откъм павилиона. Щом почувствува присъствието му, елипсовидният кръгъл автомат се размърда и почна да размахва във въздуха своите работни крайници. Андроидът действуваше мълниеносно. Между електродите закрепени в неговите хващатели, блесна синкавият пламък на електрическо изпразване. С този пламък той се докосна за миг до всеки крайник на елипсовидния автомат и те един след друг замираха, почернели и разтопени.

Андроидът действуваше сам, без моя заповед. Значи предварително го бяха инструктирали. Бяха му възложили задача да унищожават други автомати. Неволно направих крачка назад. Дали сега нямаше да удари и мене? Не, това е невъзможно. Аз зная, че това е невъзможно. Аз съм кибернетик, асистент на Кедрок. Да се боя от автомат? Смешно! Аз направих крачка към андроида, след това още една. Накрая, за да запазя уважението към самия себе си, протегнах ръка и... се докоснах до бронята му. Като се отдели от елипсоида, андроидът се обърна към мене. Той беше една глава по-висок.

— Аз не мога да те слушам. Имам заповеди. Искаш ли да ги измениш?

— Не... А чии са заповедите?

— На професор Кедрок.

— Да се унищожават автоматите?

— Да се изваждат от строя ефекторните агрегати на подграничните връзки. — Това беше гласът на професор Кедрок точно зафиксирани в паметта на андроида.

— Не изменям заповедта — казах аз.

Институтът беше пуст, силовите полета открити и в коридорите господар беше вятърът. Изведнъж се появи един андроид.

— Кер Варт?

— Да, аз съм.

— Професорът те чака.

Тръгнах след него. Отначало ние вървахме по коридорите, след това се спуснахме в сутерена на института. Накрая андроидът се спря пред някакво силово поле, а когато по негов сигнал полето се разтвори, аз видях огромна зала, осветена от синкавата светлина на фосфоресциращите стени. Тя беше запълнена с тонове кибернетически отпадъци. Повредени, полуобгорени скелети на различни автомати разсипани по пода кристалчета от вътрешните системи, с трясък чупещи се под краката, някакъв андроид с измъкната челна плоча, застинал в странна поза. До стената видях трансформаторите на енергия — сърцата на автоматите. Те бяха построени в редица от някакъв автомат, който непрекъснато тичаше от стената към работещите в дъното на залата хора и обратно. Облечени в сиви защитни скафандри, хората се ровеха в обломките.

Скоро дойде професорът. Той беше в сив скафандър както всички останали, и повече напомняща на космогатор — първооткривател от предаванията на видеотронията, отколкото на професор кибернетик, на когото се полага, дори ако няма бели коси, да не бъде по-млад от шестдесет години. А Кедрок беше млад, черните му коси бяха късо подстригани.

— Привет! Ти пристигна при нас в най-интересния момент... Много интересен — добави той по-тихо. — После ще поговорим по-подробно, а сега съм зает.

* * *

Малката зала беше пълна. Аз не можех да си представя, че Кедрок има толкова сътрудници.

— Преди всичко аз съм длъжен да се извиня пред вас — започна Кедрок, — да се извиня за това, че в началото на работата не ви запознах с целта на експеримента. И да ви поблагодаря, че въпреки това вие продължихте да работите с мен. Впрочем това, че вие не знаехте всичко, също беше част от експеримента, тъй като — той се усмихна — ние всички тук в института бяхме един вид екипаж на космолет.

— Какъв екипаж? — запита някой от последните редове. А и на мен също ми се стори, че професорът направи грешка.

— Вие правилно разбрахте. Именно екипаж на космолет — повтори Кедрок, — космолет, летящ към някаква звезда.

Сега заговориха всички, Кедрок даже не се опитваше да възстанови тишината. Той изчака, докато всички замълчаха, и тогава каза:

— Ще ви обясня всичко, но трябва да започна отначало. Вие знаете, че вече много години се водят всестранни изследвания, свързани с предполагаеми звездни полети. Тъй като ние сме Институт по кибернетика, то пред нас е поставена задачата да създадем универсален автомат, който в неизвестните и неподдаващи се на предсказание условия, които съществуват на планетите на далечните звезди, би могъл да изпълнява задачи, поставени му от космонавтите.

Проблемата не беше проста. Появиха се различни проекти. Правеха се опити да се създадат автомати с най-разнообразни изпълнителски функции, в зависимост от условията и естеството на работите. След това се отказахме от това, защото се налагаше да се построят хиляди най-различни агрегати. Даже десетки или стотици хиляди. Разнообразието на условията на различните планети е огромно. Даже по едно време започнахме да мислим, че тази проблема е въобще неразрешима...

Професорът помълча минута.

— Оказа се обаче че тя е неразрешима само въз основа на класическата теория за автоматите, теория която позволява да се

създават автомати на базата само на най-простите връзки от типа на „изпълнил“ заповедта на „човека“! Тези функции, а те са достатъчно много, определят по-нататъшната конструкция на автомата. Но може да се започне и иначе...

Кедрок замълча. В залата цареше напрегната тишина.

— Да, може да се започне иначе — с това, с което се е започнала еволюцията на живите организми. Тя е формирала организмите според измененията на условията. И ние — той повиши глас — ние постъпихме също така. Космолетът взема само агрегати, създаващи автомати. Самите автомати ще бъдат сглобявани там, на далечните планети. В зависимост от условията, с които ще се сблъскат космонавтите.

Сега заговориха всички изведнъж. Някой каза:

— Не знам, може би аз лошо съобразявам, но защо ние трябва да бъдем екипаж на космолет?...

Изглежда, професорът го чу:

— Сега ще поясня — и той се опита да надвика заобикалящите го. След това вдигна ръка. — Почакайте, това още не е всичко. Явяват се две проблеми. Първата: тези, донякъде отличаващи се един от друг автомати, трябва да бъдат извънредно много... защото ще могат да изпълняват задачи само тези, които наистина успеят да се приспособят към новите условия... Другите ще могат да се унищожат.

— Да, но сега — продължаваше професорът — ние можем да си позволим да създадем хиляди автомати дори ако само един от тези хиляди, като премине изпитанието, се окаже пригоден да изпълнява поставените пред него задачи... Много по-сериозна е втората проблема. За тези автомати не може да има никакви предварително изработени ограничители. Наистина на тези, които ще преминат изпробването и ще се изготвят серийно, след това може да им се монтират ограничители, а другите автомати да се унищожат. Все пак винаги съществува вероятност, че автоматите, преди да бъдат унищожени, ще се разбягат по космолета. Някой космонавт може да пропусне нещо или просто може да се повредят приспособленията, които блокират помещенията с автоматите. И тогава какво? Какво заплашва екипажа на космолета при среща с автомати без ограничители? Ние бяхме длъжни да отговорим на този въпрос. Тогава ние пуснахме на свобода направените от нас автомати и положението в

института стана подобно на това, което би могло да се създаде в космолета. Е, и какво? Ние се убедихме, че нищо опасно не ни се случи. Автоматите даже без ограничители не нападат хората. Защо им е да ги нападат?

— Мене обаче ме нападна автомат. — Аз казах това много високо, толкова високо, колкото можах.

Всички се обърнаха към мене.

— Нападна ме малък елипсовиден автомат и искаше да ми счупи ключицата — аз показах мястото, където той една не ме удари.

Професорът внимателно ме погледна и се приближи към мен.

— Това навярно беше елипсоид?

Аз кимнах.

— А това — той показа моя унителевизитронен приемник, прикрепен към скафандъра над ключицата ми, — това тогава беше ли на тебе?

— Да.

— Ясно. Той не е нападнал тебе. Той е искал да ти вземе приемника. Някои елементи на приемника съответствуват на съединенията, които търси този автомат. За съжаление той няма ограничители и затова не знае, че от хората не трябва да взема дори и най-старателно търсените химически съединения. Там в Космоса, ако премине успешно всички изпробвания, той би се научил и на това. Повтарям: автоматите не нападат хора.

Аз не дочаках Кедрок да свърши. Излезнах от залата. По коридора се отправих към изхода, а след това по жълтата трева между елхите към павилиона. Отново чух баса:

— ... Тридесет и три градуса и пет минути... четиридесет и два градуса и четиридесет минути...

Не обърнах внимание на андроида. В павилиона беше тъмно, там нещо се движеше.

Аз се спрях, свалих от скафандъра унителевизитрона, хвърлих го, а след това влезнах в павилиона.

Беше ми необходимо да се убедя лично.

Аз съм човек, а те — автомати без ограничители.

Публикувано в списание „Авиация и космонавтика“, брой 1/1966

г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.